

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ  
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

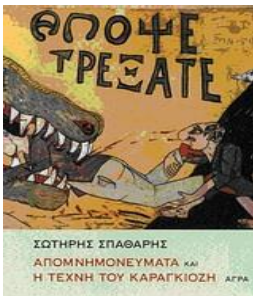
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΤΕΤΡΑΜΗΝΩΝ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 135΄

ΜΕΡΟΣ Α΄ : ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (70 μον.)

Κείμενο 1: Απομνημονεύματα και η τέχνη του Καραγκιόζη



Ποτέ δε σταμάτησα ν' ασχολούμαι με την τέχνη του Καραγκιόζη. Δεν θυμάμαι καμιά μέρα της ζωής μου, από τα πολύ μικρά μου χρόνια έως τώρα, που γέρασα, που να μη φτιάχνω κάτι για την τέχνη μας, ή που να μην έχω εκεί το μυαλό μου. Ο Καραγκιόζης είναι η ζωή μου.

Αν μου αφαιρέσουν αυτή την αγάπη εγώ σε μια βδομάδα θα πεθάνω! Φτιάχνω φιγούρες κι εργαλεία του Καραγκιόζη πολύ περισσότερα από ό,τι μου χρειάζονται και πάντα μ' άρεσε να τα χαρίζω. Σε μερικούς μάλιστα χάρισα οκάδες φιγούρες, όπως του Σπύρου Καράμπαλη, που του 'δωσα μια βαλίτσα γιομάτη, τόσο βαριά, που με μεγάλη δυσκολία την πήγε από το σπίτι μου στη στάση των λεωφορείων! Τώρα, για να μη στεναχωριέμαι που δεν έχω τίποτε να φτιάξω σκαρώνω κάτι καραγκιόζηδες που κάνουν τούμπες σε ξυλαράκια.

Στο σπίτι μου όλα θυμίζουν τον Καραγκιόζη. Στο ρολόι μου έφτιαξα τον Αλέξανδρο που σκοτώνει το θηρίο. **Αντίκρυ**, έχω δυο κλουβιά με μύλους κι όταν τα πουλιά γυρίζουν τον μύλο, στο ένα ο Καραγκιόζης δείχνει την ώρα και στ' άλλο ο Λεπενιώτης σπαθίζει τον Γιουσούφ Αράπη. Έφτιαξα κι έναν αερόμυλο που τον γυρίζουν ο Καραγκιόζης κι ο Χατζηαβάτης. Στον καθρέφτη ο Καραγκιόζης μου λέει κάθε πρωί: «Ρε Σωτήρη, για θυμήσου απ' το 1909 μέχρι το 1947, τότες που μ' έπιανες **σιμά** σου στα χέρια σου, τι χαρές και γέλια χαρίζαμε σ' αυτόν όλο το λαό που όλο χαρά σου φώναζε: Γεια σου ρε Σπαθάρη με τον Καραγκιόζη σου!».

Απόσπασμα - Διασκευή

Σωτήρη Σπαθάρη, *Απομνημονεύματα και η τέχνη του Καραγκιόζη*, Αθήνα, Άγρα, 1960.

Κείμενο 2: Η τέχνη του καραγκιόζη στις μέρες μας

Στην Ελλάδα σήμερα, ελάχιστοι ασχολούνται με το παραδοσιακό θέατρο σκιών του Καραγκιόζη. Παρ' όλη τη δράση σημαντικών καλλιτεχνών, με εμβληματική φυσιογνωμία τον Ευγένιο Σπαθάρη, το θέαμα αυτό έχει πάψει προ πολλού να είναι

αυθεντικά «λαϊκό». Ο Καραγκιόζης, ξυπόλητος, ρακένδυτος και καμπούρης, έφτασε να ενσαρκώνει την ελληνική εθνική ταυτότητα. Στις μέρες μας ο Καραγκιόζης έχει γίνει μια καλτ φιγούρα που την υποστηρίζουν λαογράφοι και κύκλοι διανοουμένων. Οι **μεγαλύτερες** γενιές θυμούνται με νοσταλγία κάποια παράσταση Καραγκιόζη των παιδικών τους χρόνων αλλά, για τα σύγχρονα δεδομένα, το θέαμα έχει χαρακτηρη διάσωσης της παράδοσης και «μαθήματος» στις νεότερες γενιές. Ο Καραγκιόζης έχει **συμπάθειες** και αντιπάθειες, αλλά κυρίως μια κοινωνία σχετικά αδιάφορη πλέον για το είδος διασκέδασης που προσφέρει. Γιατί και ο Καραγκιόζης υπήρξε θύμα, μέσα στον 20ό αιώνα, της διάδοσης νέων μορφών λαϊκής ψυχαγωγίας.

Διασκευή

Χριστίνα Κουλούρη (Καθηγ. Νεότερης Ιστορίας Παν. Πελοποννήσου)  
Ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=345303>  
Ημερ. λήψης αρχείου: 15-01-2018

## **A.I. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗΣ**

**(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)**

1. Να αναφέρετε ποια ήταν η μεγάλη αγάπη του Ευγένιου Σπαθάρη και πώς φαίνεται στο **Κείμενο 1**. Να δώσετε ένα (1) παράδειγμα.

**(μονάδες 4)**

2. Να προσδιορίσετε ποιο είναι το κοινό θέμα των πιο πάνω κειμένων. Σε ποια πτυχή του θέματος αυτού αναφέρεται το κάθε ένα από τα δύο κείμενα;

**(μονάδες 4)**

3. Να επιλέξετε ποιο από τα δύο ισχύει αιτιολογώντας την επιλογή σας. Στο **Κείμενο 1** η αφήγηση είναι *μυθοπλαστική/ ρεαλιστική*.

**(μονάδες 2)**

4. Να εντοπίσετε και να γράψετε από την τρίτη (3<sup>η</sup>) παράγραφο του **Κειμένου 1** («Στο σπίτι μου... με τον Καραγκιόζη σου!») τη θεματική πρόταση και μια πρόταση λεπτομέρεια.

**(μονάδες 3)**

5. Αφού αναγνωρίσετε τα ρήματα στο πιο κάτω απόσπασμα, να τα γράψετε στο τετράδιο απαντήσεων και να τα μεταφέρετε σε χρόνο παρατατικό.

«Στο σπίτι μου όλα θυμίζουν τον Καραγκιόζη. Στο ρολόι μου έφτιαξα τον Αλέξανδρο που σκοτώνει το θηρίο. Αντίκρυ, έχω δυο κλουβιά με μύλους κι όταν τα πουλιά γυρίζουνε τον μύλο, στο ένα ο Καραγκιόζης δείχνει την ώρα και στ' άλλο ο Λεπενιώτης σπαθίζει τον Γιουσούφ Αράπη.»

**(μονάδες 10)**

6. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους πιο κάτω υπογραμμισμένους όρους των **Κειμένων 1 και 2** και να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

(μονάδες 3)

(α) Ο Καραγκιόζης είναι η ζωή μου.

(β) Τα πουλιά γυρίζουνε τον μύλο.

7. Να γράψετε ένα ρήμα που να προέρχεται από τα πιο κάτω επιρρήματα.

(μονάδες 2)

(α) Αντίκρυ

(β) Σιμά:

8. Να βρείτε τα αντώνυμα των πιο κάτω λέξεων στο **Κείμενο 2**.

(μονάδες 2)

(α) Μεγαλύτερες

(β) Συμπάθειες

## **A. II: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ**

(ΜΟΝΑΔΕΣ 40)

Πρόσφατα το σχολείο σου ανέβασε μία θεατρική παράσταση. Να γράψεις μία επιστολή στον/στη φίλο/φίλη σου που ζει στην Ελλάδα, στην οποία θα περιγράψεις τις προετοιμασίες για την παράσταση, αλλά και τα συναισθήματα που σου προκάλεσε η μέρα της επίσημης παράστασης.

(Έκταση: 170 - 200 λέξεις)

## **ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ (30 μον.)**

### **I. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**

#### **Κυριάκος Ντελόπουλος, «Ο θείος Αριστείδης»**

Ο θείος Αριστείδης ήταν θείος μου κι ερχόταν μια φορά το χρόνο. Πριν έρθει, μας έστελνε ένα τηλεγράφημα κι εμείς ξέραμε πως θα έρθει και συγυρίζαμε το σπίτι και σ' αυτό το τηλεγράφημα αντί να βάζει το όνομά του έβαζε από κάτω «Νίκος». Εγώ δεν τον είχα δει ποτέ μου γιατί πέρυσι δεν ήρθε γιατί δεν είχε στείλει τηλεγράφημα. Ήταν στην Αμερική. Πρόπερσι, έλειπα εγώ στη γιαγιά και δεν τον είδα. Αντιπρόπερσι, ήρθε μέχρι τον σταθμό του τρένου αλλά εγώ πάλι δεν τον είδα γιατί είχα διάρροια και η μαμά είπε να μείνω σπίτι να φάω τη σούπα μου. Προαντιπρόπερσι και αντιπροαντιπρόπερσι δεν ξέρω αν ήρθε γιατί δε θυμάμαι, επειδή ήμουν μικρός και δεν πήγαινα σχολείο και δεν ήξερα και την προπαίδεια. Φέτος που θα έρθει με το υπερωκεάνιο θα τον δω και θα δω πώς είναι και θα το πω στα άλλα παιδιά και θα σκάσουν από τη ζήλια τους.

[...]

– Ο Αριστείδης, Σπύρο. Έρχεται ο Αριστείδης. Την Κυριακή...

– Νάτα! Καλά τό 'λεγα. Καλώς να μας έρθει. Πάνω στην ώρα. Λέω κι εγώ. Βρε τι έγινε; Μας ξέχασε; Πάνω στην ώρα...

Άρχισε τώρα αυτός τις βόλτες μέσα έξω: μπαλκόνι – κουζίνα, κουζίνα – τραπεζαρία, τραπεζαρία – κρεβατοκάμαρα. Κάθε που έβγαινε από το ένα δωμάτιο, φορούσε και κάτι λιγότερο. Στην κουζίνα άφησε το δίχτυ με τα ψώνια. Στο χολ έβγαλε το καπέλο. Στην κρεβατοκάμαρα το σακάκι. Στην τραπεζαρία το γιλέκο. Φαίνεται πως το μεγάλο νέο δεν τον γέμισε χαρά και σε λίγο θα άρχιζε το ψάλσιμο. Όχι όπως στην εκκλησία. Ο μπαμπάς έψελνε με τον δικό του τρόπο. Και 2 δεν έπεσα έξω. Άρχισε να λέει για τον θείο Αριστείδη. Έλεγε, έλεγε, έλεγε. Τόσα που δεν μπορούσα να τα κρατήσω. Πήγαινε κι ερχόταν. Έλεγε πως ήταν ένας ανεπρόκοβος, ένας τεμπέλης, ένας κηφήνας, ένας τυχοδιώκτης, ένας άνθρωπος που μας έβαζε σε μπελάδες. Δεν μπορώ να καταλάβω πάντα τους μεγάλους που μιλάνε λατινικά. Κι όλες αυτές τις λατινικές λέξεις του μπαμπά μου ήταν δύσκολο να τις καταλάβω. [...] Η μαμά έλεγε άλλα. Έλεγε πως ο θείος Αριστείδης είναι σπουδαίος και πως ο μπαμπάς ζήλευε που δεν ήταν σαν κι αυτόν. Πως είχε πολλές ωραίες ιδέες αλλά στεκότανε πάντοτε άτυχος. [...] Ο μπαμπάς έλεγε κολοκύθια, καλέ άντες, σιγά τον πολυέλαιο και κουραφέξαλα και η θεία Γαζία έλεγε Κύριε ελέησον, μέγας είσαι Κύριε και Κύριε των δυνάμεων. [...]

Κυριάκος Ντελόπουλος, *Ο Άκης και οι άλλοι*, Αθήνα, Καστανιώτης, 1997.

## Ερώτηση Β1

Στο απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Ντελόπουλου, κυρίαρχη μορφή είναι ο θείος Αριστείδης (αυτό δηλώνεται ήδη από τον τίτλο). Να εξηγήσετε γιατί δεν είναι εύκολο να τον χαρακτηρίσει κάποιος.

(μονάδες 10)

## II. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

### Έλενα Ακρίτα, «Διακοπές στην Κω» (απόσπασμα)

Φέτος το καλοκαίρι ο μπαμπάς, η μαμά, ο παππούς, η γιαγιά, ο αδελφός μου κι εγώ πήγαμε στην Κω. Λεφτά για διακοπές δεν είχαμε, αλλά η μαμά μου έστειλε μηνύματα με το κινητό της σε όλες τις εκπομπές κι έτσι το κερδίσαμε. Το δώρο ήταν για 2 άτομα, αλλά ο μπαμπάς και η μαμά κοιμήθηκαν στο δίκλινο, εγώ στο πάτωμα πάνω στις πετσέτες και του αδελφού μου, που είναι κοντός, του στρώσαμε στην ντουσιέρα.

Ο παππούς και η γιαγιά μάς περίσσεψαν. Αλλά ο παππούς θυμήθηκε ότι είχε ένα φίλο [...]. Και τον πήρε τηλέφωνο ο παππούς και του είπε, «[...] πολύ σε πεθύμησα!» Κι ο [...] Αγαθοκλής του είπε, «[...] θα 'ρθω τον Οκτώβρη Αθήνα για να πάρω βραβείο Χρυσό Σκούφο». Κι ο παππούς στράβωσε, γιατί το θέμα δεν είναι να έρθει [...] εδώ, είναι να πάνε εκείνοι εκεί! Κι του είπε, «μέχρι Οκτώβρη ποιος ζει, ποιος πέθανε, έχω

υπέρταση, ζάχαρο, χοληστερίνη και χοληστερόλη, άσε, με το ένα πόδι στον τάφο...». [...] Κι ο παππούς είπε, «ούτε που μου πέρασε απ' το μυαλό, [...], αλλά τώρα που το λες...» Κι έτσι πήγαμε όλοι στην Κω.

Η Κως είναι πολύ ωραίο νησί κι έχει και το Ασκληπιείο. Εμείς αυτό δεν το είδαμε, γιατί η μαμά μου φορούσε ψηλοτάκουνα και γλίστραγε πάνω στα αρχαία. Αλλά μπήκαμε μετά στο Ίντερνετ και είδαμε εικόνες. Κι ο μπαμπάς μου είπε να λένε σε όλους τους φίλους ότι κυρίως μας άρεσε ο ναός. Και η μαμά μου είπε, «ποιος ναός συγκεκριμένα;» Και ο μπαμπάς μου είπε, «πες εσύ “ναός” κι είσαι μέσα!»

Και πήγαμε και σ' ένα χωριό που λέγεται Κέφαλος, γιατί έχει μεγάλη κεφάλια και ωραία ψάρια. Και ο αδελφός μου κι εγώ παραγγείλαμε χάμπουργκερ. Η γιαγιά μου είπε, «φάτε ψάρι, έχει φώσφορο». Κι εγώ δεν ήθελα να φάω φώσφορο και να φωσφορίζω τη νύχτα. Αρκετά γελοία είμαι με τη σαγιονάρα και το άσπρο καλτσάκι! [...] Και το βράδυ γυρίσαμε, μαζέψαμε βαλίτσες, αντηλιακά, πετσέτες και τον αδελφό μου, που είχε πάθει λουμπάγκο μέσα στην ντουσιέρα, και φτάσαμε σπίτι μας! Κι όλο λέγαμε στους φίλους μας, «όλη η Κως είναι μαγεία, αλλά σαν το Ασκληπιείο τίποτα!!!!» [...]

Έλενα Ακρίτα, *Χτυποκάρδια στο κρανίο*, Αθήνα, Καστανιώτης, 2011.

## Ερώτηση Β2

α) Να παρουσιάσετε τη συμπεριφορά των μεγάλων στο κάθε ένα από τα κείμενα και να την σχολιάσετε, κάνοντας αναφορά και στη στάση που τηρούν οι μικροί αφηγητές απέναντί τους.

(μονάδες 10)

β) Να αναφέρετε σε ποιο ρηματικό πρόσωπο γίνεται η αφήγηση στα δύο κείμενα και να εξηγήσετε γιατί οι δύο συγγραφείς επέλεξαν το συγκεκριμένο ρηματικό πρόσωπο. Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με παραδείγματα από το κείμενο.

(μονάδες 10)

**ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ**